

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การที่คนซึ่งอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขนับตั้งแต่เกิดจนตายนั้นจำเป็นจะต้องอาศัยหลักธรรมประจำใจเป็นปัจจัยสำคัญ ธรรมหรือศาสนากับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันสนิทแนบแน่น แม้สังคมไทยจะไม่มีกฏเกณฑ์หรือการเลือกนับถือหรือเผยแผ่ศาสนาใดๆ ก็ตามแต่สังคมไทยเรียกได้ว่าเป็นสังคมพุทธศาสนา เพราะประชาชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 95 เป็นพุทธศาสนิกชน ชาวพุทธเป็นผู้ที่มีอิสระในการนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธานามาปรับใช้ในชีวิตของตน ใครใคร่สนใจในหลักธรรมให้ลึกซึ้งแค่ไหนเพียงใดย่อมเป็นสิทธิของผู้นั้น แต่ส่วนใหญ่แล้วพุทธศาสนิกชนจะรู้จักและสนใจในบางเรื่องเหมือน ๆ กัน คือ สิล 5 เรื่องราวของพุทธประวัติ การทำบุญประเพณีต่างๆ เกี่ยวกับศาสนาและรู้ดีว่าควรประพฤติตนเช่นไรจึงจะได้ขึ้นสวรรค์หรือตกนรก การไปทำบุญเป็นเรื่องที่น่ายินดี น่าสนุกสนานเป็นการพักผ่อนหย่อนใจหรือเป็นการได้พบปะผู้คนและยังเป็นการได้เชื่อมหรือเพิ่มสัมพันธ์ไมตรีระหว่างคนในหมู่บ้าน ตำบลหรือชุมชนเดียวกันอีกด้วย

พุทธศาสนาได้ช่วยประคับประคองสังคมไทยให้เป็นปึกแผ่นเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกสาขาอาชีพ นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งที่ให้การศึกษาแก่กุลบุตรกุลธิดา ตั้งแต่เชื้อพระวงศ์ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ลงไปจนถึงสามัญชน ตามธรรมดาพุทธศาสนาช่วยสอนให้คนไทยมีนิสัยรักอิสรภาพ มีจิตใจรักสงบและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังสอนให้มีความเมตตา เสียสละ กรุณาและไม่เบียดเบียนคนอื่น หลักธรรมหรือคำสั่งสอนในพุทธศาสนาส่วนใหญ่ มักมุ่งอธิบายและอบรมสั่งสอนในสิ่งสำคัญ 4 ประการ (รัชนิกร เศรษฐ 2532, 57-59) คือ

2. อธิบายและสอนถึงวิธีการครองชีวิตอย่างเป็นสุขและสอดคล้องกับสภาวะธรรมชาติรอบกาย ตลอดจนช่วยบรรเทาทุกข์ที่บุคคลมีอยู่
3. อธิบายและสอนถึงแนวทางการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับสังคมโลก เช่น ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลกับครอบครัว ระหว่างครอบครัว และระหว่างเพื่อน เป็นต้น
4. อธิบายและแนะแนวทางที่จะนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตามลักษณะของปัญหา ระดับสติปัญญาและความประสงค์ของแต่ละบุคคลในสังคม

ปัจจุบันนี้ผลพวงแห่งการพัฒนาตามแนวคิดตะวันตกได้ทำให้รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์และคนไทยเปลี่ยนไปจากเดิม การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีในหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจจากพื้นฐานรากเหง้าทาง เกษตรกรรมจนมาเป็นอุตสาหกรรมสมัยใหม่ นับว่าได้ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง นั่นคือสามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ และมีผลต่อเนื่องให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและจิตใจเป็นอย่างมาก ในห้วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) อาจเกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับศาสนา คือ ประชาชนเกิดความสับสนและเสื่อมศรัทธาในสถาบันทางศาสนา วิธีชีวิตตามกระแสเศรษฐกิจสมัยใหม่ทำให้คนต้องเร่งรีบทำมาหากินแข่งขันชิงดีชิงเด่นจนไม่เห็นความสำคัญของศาสนา โดยเฉพาะในระบบการให้การศึกษาและการปกครองคณะสงฆ์ หย่อนยานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งความสามารถและวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ให้เป็นที่พึงพอใจแก่ประชาชนส่วนใหญ่ก็มีข้อจำกัดอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นผู้ที่เข้าไปอุปสมบทบางส่วนยังไม่มีความพร้อมและขาดความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะชี้แนวทางที่ถูกต้องได้ บางกรณีเมื่อบวชไปนาน ๆ เข้าก็เกิดมีการกระทำที่ทำให้สถาบันต้องมัวหมองหรือมีละเมิดนั้นก็เข้าไปบวชเพื่อใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการหาผลประโยชน์ส่วนตัว ทำให้เกิดการปฏิบัติกิจตามพิธีกรรมทางศาสนาที่ผิดแผกออกไป จนตกเป็นข่าววิพากษ์วิจารณ์กันไปในปัจจุบัน ประชาชนจึงเกิดความสับสนแยกแยะไม่ได้ว่าอะไรผิดอะไรถูก เป็นผลให้ขาดความเชื่อมั่นในศาสนา ลดความศรัทธา ความเลื่อมใสลงเป็นลำดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2533 : 3-9) กาญจนา แก้วเทพ (2539) กล่าวถึงอาการมีอดกของสถาบันศาสนาว่า ได้สร้างความรู้สึกวิตกกังวลและห่วงใยให้เกิดขึ้นกับนักการศึกษา นักศีลธรรม นักการศึกษาและสามัญชนโดย

ทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจจะรับรู้ถึงคุณูปการของสถาบันศาสนาที่เคยทำหน้าที่ผ่านมาในอดีต ปัจจุบันสังคมไทยกำลังได้รับอิทธิพลจากกระแสการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมโลก ที่เรียกว่ากระบวนการทำให้เป็นโลกฆราวาส (Secularization) โดยมีจุดเริ่มต้นจากโลกตะวันตกก่อนแล้วค่อยแผ่ขยายไปยังส่วนอื่น ๆ ของโลก สำหรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยให้เข้าสู่กระบวนการนี้ อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการผลักดันจากกระแสภายนอก โดยมีประจักษ์พยานหลายระดับที่แสดงให้เห็นกระบวนการของการกลายเป็นโลกฆราวาสของสังคมไทย เช่น ในระดับชีวิตประจำวันแต่เดิมนั้นจังหวะการใช้ชีวิตของคนไทยถูกกำหนดด้วยกิจกรรมทางศาสนา คนไทยตื่นเช้าก็ใส่บาตร ก่อนเที่ยงไปส่งข้าวพระและรู้เวลาใกล้เที่ยงด้วยเสียงกลองเพล ตอนเย็นก็ได้ยินเสียงพระทำวัตรและเข้านอนด้วยการไหว้พระก่อนนอน ปัจจุบันนี้มีผู้ศึกษาว่าชีวิตประจำวันของคนไทยถูกกำหนดด้วยนาฬิกาและเข้ามาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของเราโดยผ่านสื่อมวลชน เช่น เราตื่นนอนด้วยนาฬิกาปลุก รู้เวลาเช้าด้วยข่าวรับอรุณและตลอดทั้งวันก็รู้เวลาจากรายการต่าง ๆ ทางวิทยุ จนกระทั่งปิดท้ายด้วยรายการทีวีก่อนเข้านอน

ปัจจุบันนี้การดำเนินชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมอาจจะพยายามแสวงหาทางอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องพยายามปรับตัวไปตามทางของตัวเอง ศาสนาได้แสดงออกในหลากหลายรูปแบบ หลากหลายเนื้อหา เพื่อเอาใจมิตรรักนักธรรมและบรรดาญาติธรรมทั้งหลายให้หันหน้ามาเข้าวัดบั้งรวมทั้งได้ผสมผสานการใช้สื่อแบบใหม่ ๆ อย่างไม่เคอะเขิน เช่น พระพยอมซึ่งปัจจุบันได้จัดรายการสนทนาธรรมคู่กับศิโรตยาวิทยุเป็นประจำ เป็นต้น

จากการปรับบทบาทของสถาบันศาสนาให้เข้ากับพลวัตทางสังคม รูปแบบการเผยแผ่ศาสนาจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงภายในวัดซึ่งทำการเผยแผ่โดยภิกษุสงฆ์เท่านั้น หากแต่สตรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชากรในสังคมได้เข้าร่วมแสดงบทบาทดังกล่าวด้วย แม้บทบาทของสตรีในพุทธศาสนาจะจำกัดเฉพาะการเป็น “อุบาสิกา” เท่านั้น เพราะไม่มีการบวชภิกษุณีในพุทธศาสนาแล้ว ทั้ง ๆ ที่พุทธศาสนิกชนได้รับการแบ่งเป็น 4 กลุ่ม หรือที่เรียกว่า “พุทธบริษัทสี่” อันได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

การพิจารณาบทบาทของสตรีในศาสนาพุทธนี้พิจารณาในฐานะที่เป็น “นักปฏิบัติศาสนาในชีวิตประจำวัน” โดยเปรียบเทียบแล้วสตรีใช้เวลาในการปฏิบัติกิจทางศาสนาในชีวิต

ประจำวันมากกว่าชาย แต่โอกาสที่จะบวชเรียนศึกษาศรรมโดยถ่องแท้เช่นชายไม่มี และในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติศาสนาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่การถือศีลอุโบสถ การถือบวชเป็นชีพรามณ์ และการบวชเป็นแม่ชี ได้มีสตรีบางคนประสบความสำเร็จจนสามารถเป็นผู้นำในการฝึกปฏิบัติทางศาสนาให้แก่ประชาชนทั่วไป (สมร ภูมิณรงค์ และบุญมี จุลศิริ, 2536 : 34 อ้างถึงใน เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2539)

การมีส่วนร่วมอย่างทัดเทียมกันในทางศาสนาของสตรีนับเป็นเรื่องสำคัญที่ควรได้รับการยอมรับ เนื่องจากว่าศาสนามีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยม จิตใจ เจตคติและการกระทำต่างๆ ของประชาชน ศาสนาเป็นสิ่งสำคัญในการรวมกลุ่มคนในสังคมให้มีกติกามารยาท ค่านิยม หลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อเจตคติและพฤติกรรมของคนในสังคมด้วย แม้ว่าการที่สตรีถูกกันออกมาจากศาสนาจะถูกมองว่าเป็นเพราะหลักการทางศาสนา แต่จริงๆ แล้วประเด็นนี้มีได้อยู่ในคำสอนใด ๆ ของพระพุทธเจ้า พระคริสต์หรือท่านศาสดาโมฮัมหมัดเลย (สมร ภูมิณรงค์, บุญมี จุลศิริ และฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2536 : 51 อ้างถึงในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537)

คุณแม่ดร.สิริ กรินชัย สตรีวัย 81 ปี เป็นภรรยาสนักปฏิบัติธรรมซึ่งเติบโตมาในครอบครัววัดหอบดีผู้สนใจในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา นิยมการทำบุญบริจาคทานและสร้างกุศลในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ ฯลฯ ตลอดจนได้อบรมบุตรหลานให้ใส่ใจในการปฏิบัติธรรม ในวัยเด็ก คุณแม่ ดร. สิริได้รับการอบรมและบอกเล่าจากคุณพ่อของท่านว่า “สร้างโบสถ์ 7 หลังยังสู้การเข้าวิปัสสนา 7 คันไม่ได้” จึงทำให้ท่านอยากจะสร้างกุศลที่ยิ่งใหญ่แบบนี้บ้าง จนอายุได้ 32 ปี (พ.ศ. 2492) จึงตัดสินใจเข้าฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นครั้งแรกกับ “คุณยายซีพัฒนา คันประคิษฐ์” เป็นเวลา 7 วัน ด้วยเหตุที่มีพื้นฐานจิตใจใฝ่ธรรมะอยู่แล้ว จึงทำให้ปฏิบัติธรรมได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนสามารถสอนผู้อื่นต่อได้ตั้งแต่ผ่านการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในครั้งแรก บุคคลกลุ่มแรกซึ่งท่านได้ถ่ายทอดความรู้หรือธรรมะที่ได้จากการปฏิบัติวิปัสสนาให้ก็คือญาติสนิทมิตรสหายซึ่งมาเยี่ยมเยียนท่านที่บ้าน แล้วสังเกตเห็นว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีกับคุณแม่ดร.สิริ จึงเริ่มสนทนาธรรมและขอเรียนตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา อนึ่งการฝึกปฏิบัติในคราวแรกนี้ยังไม่ถือว่าเป็นการเข้าอบรมเต็มตามหลักสูตร 7 วัน เพราะผู้ปฏิบัติยังเดินทางไปกลับระหว่างบ้านของตนกับบ้านของคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย

ทำให้การเก็บอารมณ์กรรมฐานแตกต่างจากการเข้าฝึกเครื่องตลอดหลักสูตร อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติในกลุ่มนี้สามารถปฏิบัติจนเกิดอาการของธรรมปิติต่าง ๆ เช่น น้ำตาไหล ขนลุก ตัวโยก ฯลฯ และสามารถกำหนดรู้อารมณ์ปัจจุบันได้เช่นกัน

จากจุดเริ่มต้นแห่งการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทำให้คุณแม่ คร.สิริ กรินชัย เกิดความสนใจอยากศึกษาระยะมากขึ้น และได้ศึกษาพระอภิธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อให้ความรู้แตกฉานในทางปริยัติ (ทฤษฎี) และได้เรียนรู้ภาษาบาลีจากหนังสือธรรมะอีกด้วย นอกจากนี้ท่านยังได้ไปศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน กับอาจารย์อีก 3 ท่าน คือ

- คุณแม่ชีแดง พจนสิทธิ (มีศักดิ์เป็นแม่พี่ของท่าน) วัดม่วง จังหวัดนครราชสีมา
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โศลก ญาณสิทธิเถร) รองเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- พระครูภาวนาวินิจู เจ้าอาวาสวัดแดนสงบ แสงธรรมเวฬุวรรณ จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2495 มีผู้สนใจคนหนึ่งขอฝึกวิปัสสนากรรมฐานกับคุณแม่คร.สิริ กรินชัย แบบตัวต่อตัว และขอปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตรการฝึกอบรม ท่านเห็นว่าในบ้านของท่านมีห้องให้พักอยู่แล้ว เพราะเปิดเป็นโรงเรียนสอนตัดเสื้อตัดผม จึงอนุญาตให้เข้าพักและฝึกปฏิบัติกับท่านแบบต่อเนื่องตามหลักสูตรเป็นคนแรก จากเหตุการณ์ครั้งนี้นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการอบรมหลักสูตรการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ระยะเวลาการฝึกนาน 7 วัน ซึ่งคุณแม่คร.สิริ นิยมเรียกว่า “หลักสูตรการอบรมพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข” เพราะฟังชื่อแล้วทำให้รู้สึกว่าการฝึกตามแนวปฏิบัตินี้ไม่ใช่เรื่องยาก เหมาะกับบุคคลทุกประเภท ทุกวัยและเหมาะสมกับกาลสมัยอีกด้วย

นับได้ว่า คุณแม่คร.สิริ กรินชัย เป็นผู้ริเริ่มจัดสร้างและเป็นต้นแบบของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะ “หลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข” มาจนทุกวันนี้ ท่านได้พัฒนาปรับปรุงและจัดรูปแบบการฝึกธรรมปฏิบัติและการบรรยายธรรมะในหลักสูตรให้เหมาะสมเข้ากับยุคสมัยและจำนวนผู้เข้าอบรมซึ่งเพิ่มมากขึ้นๆ โดยมีพระธรรมธีรราชมหามุนี (โศลก ญาณสิทธิเถร) พระอาจารย์ของท่านซึ่งเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระรูปแรกของประเทศไทย คอยให้คำปรึกษาและผ่านความเห็นชอบก่อนที่จะนำไปใช้ฝึกปฏิบัติต่อไป (สิริ กรินชัย, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2540)

จวบจนปัจจุบันนับเป็นเวลาเกือบ 50 ปีมาแล้วที่คุณแม่ ดร.ศิริ กรินชัยยังคงทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะตามหลักสูตรการพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุข โดยมีวิทยากรซึ่งเป็นผู้ที่เคยเข้าอบรมธรรมปฏิบัติกับท่านจนได้รับผลดียิ่งจากการปฏิบัติ และเป็นผู้มีความรู้แตกฉานในทางธรรมตลอดจนมีความศรัทธาและเสียสละเวลาจากการปฏิบัติหน้าที่การงานทางโลก มาช่วยทำการอบรมและร่วมบรรยายธรรม ทั้งนี้มีวิทยากรหลายท่านที่ได้สละเวลาเข้าร่วมทำการอบรมในหลักสูตรและยังเปิดบ้านของตนให้เป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งได้พิจารณาตัวขอรับเป็นเจ้าภาพ โดยการบริจาคทรัพย์อุปถัมภ์การจัดอบรมในหลักสูตรซึ่งมีทั้งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ต่างจังหวัด และต่างประเทศ

การจัดอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุขในบ้านของวิทยากรหรือบ้านเจ้าภาพผู้อุปถัมภ์การอบรม จะดำเนินตามแนวทางเดียวกับ “บ้านกรินชัย” (บ้านพักอาศัยอีกหลังหนึ่งของคุณแม่ ดร. ศิริและครอบครัว เป็นบ้านตึก 2 ชั้นอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหลังนี้ไม่ได้เปิดเป็นโรงเรียนสอนตัดเสื้อ ตัดผม) คือ เปิดรับผู้เข้าอบรมให้เข้ามาปฏิบัติธรรมภายในบ้านของวิทยากรหรือเจ้าภาพอุปถัมภ์การอบรม พร้อมทั้งดูแลจัดหาที่พักและบริการอาหารให้รับประทานทุกมื้อ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆตลอดระยะเวลาการอบรม 7 วัน 7 คืน โดยไม่เรียกร้องค่าใช้จ่ายและค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น อนึ่งบ้านต่าง ๆ เหล่านี้จะรับผู้เข้าอบรมให้เข้ามาฝึกกรรมปฏิบัติได้ครั้งละประมาณ 50-100 คน (ศิริ กรินชัย, 2536 : 36)

คุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย ได้เขียนบันทึกในหัวข้อ “งานธรรมทานของข้าพเจ้า” ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดอบรมหลักสูตรการพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุขตลอดจนกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะในหลักสูตรดังกล่าวตอนต่อไปนี้ (ศิริ กรินชัย, 2536 : 32-40) “มีผู้สนใจมาปฏิบัติธรรมที่บ้านกรินชัย รุ่นละประมาณ 30-40 คน และเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ การรับลูกโยคี¹ เข้ารับการอบรมในยุคแรกมักไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนนัก บางครั้งก็กำหนดเวลาได้แน่นอน บางครั้งก็ไม่แน่นอน ช่วงใดที่ข้าพเจ้าพอมีเวลาว่างก็เป็นอันรู้กันว่าข้าพเจ้ามีการอบรมที่

¹ ลูกโยคี มีที่มาจากคำว่า “โยคี” ในภาษาบาลี ซึ่งแปลว่า ผู้เพียรเพ่งทำความดี หรือผู้เพียรเพ่งทำลายกิเลส พระธรรมธีรราชกุมาร (โศคน ญาณสิทธิเถร) พระอาจารย์ของคุณแม่ ดร. ศิริ กรินชัย นิยมใช้เรียกผู้ปฏิบัติว่า “โยคี” จึงทำให้คุณแม่ศิริ พลอยติดปากเรียกตามไปด้วย และเมื่อคุณแม่ ดร. ศิริ มีความรักใคร่ผู้ปฏิบัติธรรมแบบ แม่กับลูก จึงกลายเป็นเรียกว่า “ลูกโยคี” ซึ่งผู้เข้าอบรมทุกวัยจะเข้าใจ และไม่ถือสาหาความแต่อย่างใด และอันที่จริงคำนี้ก็แม้แต่เพียงคำพูดที่ติดปาก และเรียกกันให้ง่ายขึ้นเท่านั้น (ศิริ กรินชัย, 2536 : 34)

บ้านกรินชัย ใคร ๆ ที่รู้จักพากันมาปฏิบัติด้วยแล้วแต่ความสะดวกของเขา ในระยะหลัง ๆ ต่อมา มีลูกโยคีมาขอรับการอบรมเพิ่มมากขึ้นอีก บ้านของข้าพเจ้ารู้สึกคับแคบลง บางคราวพระภิกษุต้องกางกลดอยู่ใต้ต้นไม้ ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงตกแต่งบ้านขยายเป็น “เรือนพัฒนาจิต” เพิ่มขึ้นอีก แต่ในปัจจุบันก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนของลูกโยคีซึ่งนับแต่จะเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ในครั้งสุดท้ายขณะที่ข้าพเจ้าเขียนบันทึกนี้ (พิมพ์ครั้งแรกปี 2531) มีลูกโยคีเข้าปฏิบัติถึง 87 คน บรรดาลูกโยคีของข้าพเจ้าที่ได้รับการฝึกอบรมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจากบ้านกรินชัยไปแล้ว ท่านเหล่านี้ก็บังเกิดมีพรหมวิหารธรรมอยากให้คนในครอบครัว ญาติพี่น้องมิตรสหาย และผู้อื่นได้รับการฝึกอบรมบ้าง จึงได้บอกเล่าและชักชวนกันมาปฏิบัติ คนที่ได้มาปฏิบัติแล้วก็ไปชักชวนกันมาปฏิบัติต่อ ๆ ไปอีก ทำให้มีผู้สนใจมาปฏิบัติกันมากขึ้นทุกที ต่อมาก็ได้เพิ่มการไปอบรมตามโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตามวัด ตลอดจนสถานที่อื่น ๆ ที่ได้เชิญมาทั้งหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน มีผู้เข้าปฏิบัติในแต่ละแห่งแต่ละครั้งเพิ่มมากขึ้นทุกปี จนในปัจจุบันมีผู้เข้ารับการอบรมครั้งละประมาณ 100-500 คน ตามแต่ละสถานที่นั้น ๆ จะสามารถรับไว้ได้มากน้อยเพียงใด

ข้าพเจ้าได้วางหลักเกณฑ์ไว้อย่างกว้างๆว่า ผู้ที่เข้ามารับการอบรม ควรจะมีเวลาอยู่ปฏิบัติได้ครบ 7 วัน การปฏิบัติจึงจะได้ผล และจะต้องสมัครจองล่วงหน้าไว้กับเจ้าของบ้าน หรือสถานที่ซึ่งจะจัดการอบรมประมาณ 2-3 เดือน มิฉะนั้นจะเต็มหมด เพราะมีผู้สนใจปฏิบัติเพิ่มขึ้นทุกที อาจเป็นเพราะสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุและโทรทัศน์ ได้มาขอสัมภาษณ์เรื่องงานธรรมทานของข้าพเจ้าอยู่เสมอ ๆ และได้้นำออกเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ทำให้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป

ลูกโยคีของข้าพเจ้ามีตั้งแต่อายุ 6 ขวบ จนถึง 91 ปี ความรู้ตั้งแต่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ จนกระทั่งถึงระดับปริญญาเอก ฐานะตั้งแต่ยากจนไปถึงมหาเศรษฐี และเชื้อพระวงศ์ หลายชาติหลายภาษา หลายศาสนา แม้แต่นักบวชในศาสนาอื่น เช่น ศาสนาคริสต์ ซึ่งทางนักบวชหญิงของฝ่ายคริสตจักรได้มาติดต่อเชิญข้าพเจ้าไปให้การอบรมแก่พวกเขา แต่ละครั้งมีผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 20-40 คน มีทั้งท่านบาทหลวงและซิสเตอร์ร่วมอยู่ด้วย และรู้สึกว่บรรดานักบวชเหล่านี้ปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดมาก ได้ผลดี ปริมาณของผู้เข้ารับการอบรมจึงเพิ่มขึ้นในระยะหลังๆ อย่างไรก็ตามที่เห็นว่าเป็นการขัดข้องกับลัทธิศาสนาของเขาข้าพเจ้าก็ไม่ได้ให้กระทำ เช่น การไหว้พระสวดมนต์ เป็นต้น ส่วนศีลนั้นเขาก็มีการถือกันอยู่แล้ว การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก็ทำได้ง่ายขึ้น ในระหว่างการอบรมข้าพเจ้าได้เน้นลงไปให้เห็นว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

นั่นเป็นการพัฒนาจิตอีกแบบหนึ่ง ทำให้มนุษย์มีความรักใคร่ต่อกัน มีศีลธรรมอันดีงามสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข ผู้ที่เข้ารับการอบรมจึงชอบใช้คำว่า “พัฒนาจิต” กันมากขึ้น นอกจากศาสนาคริสต์แล้ว ลูกโยคีของข้าพเจ้าบางคนก็นับถือศาสนาอิสลาม เขาก็ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานได้เช่นกัน

ในการไปให้การฝึกอบรมของข้าพเจ้าในระยะหลัง ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นว่ามีพระภิกษุสงฆ์มาขอรับการอบรมร่วมกับฆราวาสมากขึ้นเป็นลำดับ ท่านมาด้วยแรงศรัทธาจริง ๆ โดยไม่ได้รังเกียจหรือถือตัวว่าท่านเป็นพระซึ่งควรจะรู้วิชาทางธรรมดีกว่าฆราวาส หรือคิดว่าข้าพเจ้าก็เป็นเพียงผู้หญิงธรรมดาคนหนึ่ง มิได้มีความรู้ทางด้านปริยัติมากมายอะไร แต่ท่านเชื่อว่าข้าพเจ้าคงจะให้ความรู้ที่ท่านยังไม่รู้แก่ท่านได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านปฏิบัติ พระภิกษุเหล่านี้พื้นความรู้ของท่านได้มหาเปรียญมาแล้วก็มี บางองค์ก็ได้ถึงเปรียญ 3 ประโยค 8 ประโยค จากจังหวัดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเจ้าอาวาสและพระลูกวัด บางองค์ก็เคยรับการฝึกอบรมจากที่อื่นมาแล้วก็มี ตามสถานที่อบรมต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าไปสอนจะมีพระภิกษุไปขอเข้ารับการอบรมด้วยเสมอ บางทีสถานที่แออัดหรือคับแคบท่านก็ยอมกางกลดนอน ท่านเจ้าอาวาสบางวัดเมื่อได้มาเข้ารับการอบรมกับข้าพเจ้าแล้ว เมื่อท่านกลับไปท่านก็ส่งพระลูกวัดมาอีก บางองค์ก็กลับไปเปิดสำนักวิปัสสนากรรมฐานขึ้น ที่วัดของท่าน มีญาติโยมมาขอรับการอบรมจากท่านเหล่านั้น ทำให้พระพุทธศาสนาได้เผยแพร่ต่อไป

สำหรับการไปให้การฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน เป็นเวลาประมาณ 3 เดือนของทุกๆปี ข้าพเจ้าได้เดินทางไปสอนตามคำเชิญของท่านกงสุลไทย คุณประทีป โสจิรัตน์ และคุณสาวพจน์ ศรีวดี รวมทั้งคุณจินตนา นุชลออ และลูกโยคีอื่น ๆ (ปัจจุบันคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย ได้งดเดินทางไปสอนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว เนื่องจากสุขภาพไม่แข็งแรง แต่ลูกโยคีซึ่งเคยเข้ารับการฝึกอบรมและมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติธรรม ยังคงจัดการอบรมตามบ้านและสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาตราบนานทุกวันนี้) ข้าพเจ้าเดินทางไปสอนในหลายรัฐ เช่น ลอสแอนเจลิส ซานฟรานซิสโก แมรี่แลนด์ ชิคาโก ฮาวาย ข้าพเจ้าทราบมาว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกา มักจะทราบกันล่วงหน้าแล้วว่าข้าพเจ้าจะเดินทางไปถึงเมื่อใด และช่วงเวลาไหนจะสอนอยู่บ้านใคร มีการลงข่าวในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยด้วย เมื่อถึงช่วงเวลานั้นก็จะมีลูกโยคีมาขอรับการอบรมตามสถานที่นั้นๆ เต็มหมดทุกครั้ง บ้านลูกโยคีที่จัดให้เป็นบ้านอบรมแต่ละบ้าน จะมีผู้เข้าอบรมครั้งละประมาณ 35-40 คน นับว่าค่อนข้างจะแออัด เพราะบ้านที่เมืองนอกจะเล็กกว่าบ้านในเมืองไทย ชาวต่างประเทศ

ก็มาขอรับการอบรมด้วย มีทั้งชาวอเมริกันและชาติเอเชียอื่น ๆ เช่น ลาว เขมร ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เกาหลี โดยมีคนไทยที่รู้ภาษาอังกฤษดีเป็นผู้ให้คำอธิบาย ซึ่งก็ดูเขาเข้าใจดีและปฏิบัติได้ถูกต้อง ในปี 2526-2530 ข้าพเจ้าได้ให้การอบรมที่วัดไทยในนครลอสแอนเจลิสด้วย โดยมีพระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณเทพโสภณ ท่านเจ้าอาวาสของวัดไทยเป็นประธาน มีผู้เข้ารับการอบรมครั้งละประมาณ 70 คน และต่อมาก็มีผู้อุทิศบ้านให้เป็นที่อยู่อบรมเพิ่มขึ้นอีกหลายบ้าน

นอกจากการฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งต้องใช้เวลาฝึกอบรมครั้งละ 7 วันแล้ว ข้าพเจ้ายังได้รับเชิญให้ไปบรรยายธรรมในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด อยู่เสมอ สำหรับการบรรยายธรรมดังกล่าวนี้ ถ้าหากมีเวลาพอข้าพเจ้าก็จะให้มีการปฏิบัติเบื้องต้น ประมาณ 30 นาที โดยมีผู้เข้าฟังบรรยายแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 100 คน ในการไปให้การฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในแต่ละแห่งนั้น จะมีท่านวิทยากรติดตามข้าพเจ้าไปช่วยในการอบรม และช่วยบรรยายธรรมอยู่เป็นประจำ ท่านเหล่านี้ได้เคยปฏิบัติกับข้าพเจ้ามาก่อนแล้ว และได้รับผลดียิ่งจากการปฏิบัติ ประกอบกับเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ท่านจึงมีศรัทธาแก่กล้าเสียสละเข้าร่วมงานธรรมทานกับข้าพเจ้า ทั้งๆที่แต่ละท่านก็มีภาระหน้าที่มากมาย แต่ทุกท่านก็ยอมเพื่อให้ลูกโยคีทั้งหลายได้รับความรู้ทั้งทางด้านปริยัติและปฏิบัติให้มากที่สุด มีลูกโยคีหลาย ๆ คนเรียกท่านวิทยากรว่าเป็น “กองทัพนคร” ที่ช่วยปฏิบัติงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับข้าพเจ้า”

สถานที่ต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน วัดและสถานศึกษา ตลอดจนบ้านพักของวิทยากรหรือผู้เข้าอบรม ซึ่งมีศรัทธารับเป็นเจ้าภาพอุปถัมภ์การอบรมและอุทิศให้ใช้เป็นสถานที่จัดอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข โดยมีคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย ไปอำนวยการสอนด้วยตนเอง (สิริ กรินชัย, 2536 : 43-44) ได้แก่ บ้านกรินชัย ของคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย ในจังหวัดนครราชสีมา บ้านไร่วา ของคุณจ่านอง ไร่วา ในจังหวัดชลบุรี บ้านว่องวานิช ของคุณแม่เพิ่มพูล - ดร.บุญยง ว่องวานิช ในจังหวัดสมุทรปราการ ทัพยาศรม ของนายแพทย์นินาท ชินะโชติ และบ้านผู้พิพากษาศรีวุฒิ-คุณอมรา สาขากร ในจังหวัดนนทบุรี

บ้านในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดอบรมตามหลักสูตรได้แก่บ้านฝนหลวง ของคุณเลื่อน-คุณอำไพ พรพิบูลย์ และคุณจุฑาทิพย์-ดร.นิมิตชัย สนิทพันธุ์ บ้านพงศ์พิพัฒน์ ของศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดิเรก-แพทย์หญิง ถวิล พงศ์พิพัฒน์ บ้านเลชะวณิชย์ ของ พันตรีหญิงสิน เสริม เลชะวณิชย์ - คุณสุภา วงศ์เสนา บ้านศาสตราจารย์ ดร. สงบ-รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง

วรรณฯ พรรณรักษา บ้านคุณสุรีย์ ประมวลวรชาติ บ้านศาสตราจารย์ นายแพทย์ อุคมศิลป์-คุณมรกต ศรีแสงนาม เป็นต้น

บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดอบรมตามหลักสูตรได้แก่ บ้านวังกุหลาบ ของคุณบุญทิวี ตันตรานนท์ บ้านธรรตกร ของคุณธวัช-คุณสุรัตน์ ตันตรานนท์ วังน้ำปิง ของเจ้าสุไร-คุณอภิจิต ศุภระจันทร ในจังหวัดระยอง ได้แก่ บ้านพักหาดแม่รำพึง ของ พลตำรวจตรี เรือง คุปตะวาทีน และสวนวังแก้ว บ้านพิชัยญาติ ของคุณเผด็จ บุนนาค ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

หน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษาซึ่งจัดอบรมตามหลักสูตรดังกล่าวนี้ ได้แก่ ศูนย์การbinทหารบก จังหวัดลพบุรี นำโดยพลตรีอุทัย รัตนรักษ์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก วิทยาลัยวงศ์เซาวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา โรงเรียนชาคริขวิทยา จังหวัดชัยภูมิ โรงเรียนมัธยมนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จังหวัดสงขลา มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

วัดและสถานปฏิบัติธรรม ซึ่งจัดอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานหลักสูตรพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขได้แก่ วัดแดนสงบแสงธรรมเวฬุาราม จังหวัดนครราชสีมา วัดผาณิตาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดเขาพุทธโคดม จังหวัดชลบุรี วัดวชิรธรรมสาธิต จัดโดย ยูวพุทธิกสมาคมฯ วัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี จัดโดยยูวพุทธิกสมาคมฯ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี จัดโดยยูวพุทธิกสมาคมฯ วัดเขาสันติ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จัดโดย คุณสุนันทา มงคลโกศล วัดอินทรวีหาร จังหวัดกรุงเทพมหานคร วัดถ้ำสุมนโน จังหวัดพัทลุง วัดถ้ำฐิวนาราม จังหวัดภูเก็ต วัดติสสมหาวัน จังหวัดเพชรบูรณ์ สวนพุทธธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมืองพุทธศาสนา จังหวัดน่าน เป็นต้น

นักบวชของคริสตศาสนา ซึ่งเคยเข้าอบรมในหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข แล้วเกิดความศรัทธาในวิธีการปฏิบัติธรรมตามแนวนี้จนเปิดสถานที่พำนักของตนให้เป็นสถานที่จัดอบรมตามหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นได้แก่ บ้านพักนักบวชหญิง คณะเซนต์ปอล จังหวัด

ฉะเชิงเทรา ศูนย์อบรมนักบวชหญิง สามพราน จังหวัดนครปฐม และหอพักนักบวชหญิงโรงเรียน
เซนต์โยเซฟบางนา จังหวัดสมุทรปราการ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศให้ความสนใจและเข้าฝึก
การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข จึงมีการจัด
อบรมตามสถานที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ วัดไทยในนครลอสแอนเจลิส จัดโดยพระเทพโสภณ วัดไทย
ในชิคาโก จัดโดย พระราชรัตนารักษ์ - พระอาจารย์เวษยันต์ ในรัฐแมรี่แลนด์จะจัดอบรมที่บ้านคุณ
สตีฟ - คุณประไพ แบลนตัน และบ้านคุณคอน - คุณทิพย์วรรณ ฮอตเจท ในรัฐแลนด์แคสเตอร์ จะ
จัดอบรมที่บ้านคุณคีน - คุณวนิชมา วิลเลียม ในรัฐโรโน จะจัดอบรมที่บ้านคุณศิริชัย - คุณกฤษณา
ชินวรโสภาค

ในรัฐลอสแอนเจลิสจะจัดอบรมตามบ้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ บ้านคุณจรินทร์-คุณธรรมบุญ
ปิ่นวัฒน์ บ้านคุณสนั่น - คุณสุดาวรรณ ชื้อสัคย์ บ้านคุณจินตนา นุชละออ บ้านกงสุลเสาวพจน์ -
คุณสุกัญดา ศรีวดี บ้านกงสุลประทีป - คุณพูนศิริ โสจิรัตน์ บ้านคุณแมนดี้ - คุณกฤษณาทิพย์ โกล์
คแมน บ้านคุณเสวี - คุณเรวดี เรืองตระกูล บ้านคุณละออ อเนกานนท์ บ้านคุณเสงี่ยม- คุณเรณู
หิรัญรัตน์ บ้านคุณบุญชัย - คุณมศกน มหะถาวร บ้านคุณภูมิศิริ - คุณสุจิตรา ไชยปรีชา บ้านคุณ
อุกฤษ - คุณพาณี ภาวินทุ บ้านคุณประวิทย์ - คุณพารุณี รังษีภัทร์ บ้านนายแพทย์นันทชัย - แพทย์
หญิงอินทิรา วียาศักดิ์ บ้านคุณเดวิด - คุณน้ำเพชร พานิชพันธ์ บ้านคุณเสาวภา - คุณมาตี๋ ย้งวิค
(บุตรานนท์) และบ้านคุณการุณ - คุณอ้ออด ราธิ เป็นต้น

ในปี 2526 คณะกรรมการบริหารยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรม
ราชูปถัมภ์ ได้เชิญคุณแม่ ดร.ศิริ กรินชัย มาสอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสูตรการ
พัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข สถานที่ใช้ทำการอบรมในยุคแรกนี้ได้แก่ วัดวชิรธรรมสาริต
จังหวัดกรุงเทพมหานคร วัดเขาสุทิม จังหวัดจันทบุรี และวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี นับว่าได้รับ
ความนิยมจากผู้สนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวัดอัมพวัน คุณแม่ดร. สิริ กล่าวว่า มีผู้เข้าอบรมเป็น
จำนวนมาก บางรุ่นประมาณ 900 คน (ศิริ กรินชัย, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2540)

ต่อมายุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ ได้ดำเนินการสร้างศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน
แห่งแรกในปี 2534 บนที่ดินในเขตภาษีเจริญ จำนวน 5 ไร่ซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระ

นางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยการทูลเกล้าฯ ถวายจากนายขวัญ เอี่ยมอ่อง คหบดีผู้ใจบุญและในวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2534 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกล มหาสังฆปริณายก เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยุวพุทธิกสมาคมฯ ซึ่งให้ชื่ออาคารว่า “สิริ กรินชัย” เพื่อเป็นเกียรติประวัติแด่คุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย (ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ (ย.พ.ส.), แผ่นพับเอกสารเผยแพร่) ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งนี้สร้างเสร็จในปลายปี 2535 จากนั้นก็เริ่มใช้เป็นสถานที่จัดอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมาจนทุกวันนี้ หนึ่งทางยุวพุทธิกสมาคมฯ ได้จัดพิธีเปิดศูนย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งนี้อย่างเป็นทางการ ในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 โดยมีสมเด็จพระญาณสังวรฯ เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเช่นเดิม (อนุรุท ว่องวานิช, คำกราบบังคมทูลสมเด็จพระญาณสังวรฯ, 2 พฤษภาคม 2539 อ้างถึงในยุวพุทธสัมพันธ์, มิถุนายน 2539 : 2)

อาคารสิริ กรินชัย เป็นอาคาร 3 หลังเชื่อมติดต่อกัน ใช้งบประมาณในการก่อสร้างมูลค่า 30 ล้านบาท เงินดังกล่าวมาจากการบริจาคของพุทธศาสนิกชนและสาธุศิษย์ผู้เคยผ่านการปฏิบัติธรรมกับคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย อาคารหลังแรกใช้เป็นห้องประชุม ห้องปฏิบัติธรรม ห้องบรรยายธรรม ห้องสมุด ห้องธรรมบันเทิง ห้องรับรอง และห้องสำนักงาน ส่วนอาคารอีก 2 หลังใช้เป็นห้องอาหาร ห้องพัก สำหรับคุณแม่ ดร.สิริ กรินชัย วิทยากรและผู้เข้าอบรมการปฏิบัติธรรม ทั้งนี้อาคารดังกล่าวสามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมให้เข้าฝึกอบรมได้คราวละประมาณ 300 คน นอกจากใช้ประโยชน์ในการจัดอบรมการปฏิบัติธรรมแล้วยังใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทั้งด้านปริยัติ (ทฤษฎี) และด้านปฏิบัติ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสื่อต่าง ๆ ประกอบการเผยแพร่ธรรมะอีกด้วย เช่น เทปเสียง เทปวีดิทัศน์ สไลด์มัลติวิชั่น คอมพิวเตอร์ หนังสือ วารสาร แผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ เป็นต้น (ย.พ.ส, แผ่นพับเอกสารเผยแพร่)

นับตั้งแต่ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยุวพุทธิกสมาคมฯ สร้างแล้วเสร็จในปลายปี 2535 เจ้าภาพหลายท่านซึ่งได้อุปถัมภ์การอบรมหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข โดยจัดการอบรมในบ้านของตน เช่น ศาสตราจารย์ นายแพทย์ อุดมศิลป์-คุณมรกต ศรีแสงนาม ศาสตราจารย์ ดร. สงบ - รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง วรรณฯ พรรณรักษา ฯลฯ ได้ย้ายจากสถานที่จัดอบรมภายในบ้านของตนมาเป็นจัดการอบรม ณ ศูนย์วิปัสสนาแห่งนี้สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน (กำหนดการสอนวิปัสสนากรรมฐาน ของคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย, 2540-2541)

คุณนุรุช ว่องวานิช นายกยูพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ กล่าวคำกราบทูลสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในวโรกาสเสด็จวางศิลาฤกษ์ ศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน “ยวพุทธฯ เฉลิมพระเกียรติ”(ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งที่ 2 ของยวพุทธิกสมาคมฯ) (2 พฤษภาคม 2539 อ้างถึงใน ยวพุทธสัมพันธ์, มิถุนายน 2539 : 2-3) ดังนี้ “ตั้งแต่ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งแรกสร้างเสร็จ การฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก็ได้กลายเป็นกิจกรรมหลักของสมาคม ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งแรกได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าในการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ด้วยระยะเวลาเพียง 3 ปีเศษได้ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาวแก่เยาวชน พุทธศาสนิกชน และพระภิกษุสามเณร ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศไปแล้ว เป็นจำนวนมากกว่า 30,000 คน ผู้ที่ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแล้วได้รับรสพระธรรม เกิดความศรัทธาเห็นประโยชน์และคุณค่าจึงชักชวนผู้ใกล้ชิดเข้ามาปฏิบัติ ทำให้มีจำนวนผู้ปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีหน่วยงานและองค์กรต่างๆของราชการและเอกชนให้ความสนใจส่งพนักงานและบุคลากรจำนวนมาก เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อพัฒนาจิตใจ คุณธรรม และจริยธรรม ทำให้ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งแรกของยวพุทธิกสมาคมฯ ไม่เพียงพอที่จะรองรับผู้ที่ต้องการจะปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทั้งหมดได้

ด้วยพระบารมีในคราวที่เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดศูนย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งแรกของสมาคมนั้น ครอบครัวแห่งตระกูล “สระวาสี” อันประกอบด้วย นายผลิด นางปราณี นายนพดล และพันเอกปรารภ สระวาสี ได้ทูลถวายที่ดินซึ่งตั้งอยู่ ณ ตำบลคลองสาม อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ณ แห่งนี้ จำนวน 10 ไร่ เพื่อบริจาคแก่สมาคมสำหรับสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรม คณะกรรมการของสมาคมจึงมีมติให้ดำเนินการสร้างศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน “ยวพุทธฯ เฉลิมพระเกียรติ” (มูลค่าการก่อสร้างประมาณ 42 ล้านบาท) ที่จะทำพิธีวางศิลาฤกษ์ในวันนี้”

เมื่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขได้รับความนิยมน้อยแพร่หลายเช่นนี้ จึงต้องมีการจัดทำโครงการฝึกอบรมผู้ช่วยวิทยากร และวิทยากรสอนวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อสืบต่อภารกิจของคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย และรองรับการขยายงานสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ด้วยการปฏิบัติธรรมให้เจริญรุดหน้ายิ่งขึ้น ยวพุทธิกสมาคมฯ จึงได้จัดการประชุมปรึกษาหารือหรือวิทยากรสอนวิปัสสนากรรมฐานหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข โดยมีคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย เป็นประธานการประชุมและอาจารย์มันตา หอรัตนชัย อุปนายก กิตติมศักดิ์ และรองผู้อำนวยการศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยวพุทธิกสมาคมฯ เป็นผู้กล่าวรายงาน ซึ่ง

ให้ภาพรวมของภาวะขาดแคลนวิทยากรอย่างที่สุดในปัจจุบันนี้ และการวางแนวทางเพื่อฝึกวิทยากรใหม่ (มันดา หอรัตนชัย, คำกล่าวรายงาน, 2 พฤศจิกายน 2539 อ้างถึงใน ยูวพุทธสัมพันธ์, กุมภาพันธ์ 2540) ดังต่อไปนี้ “หลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขนี้ คุณแม่ดร.สิริกรินชัย เป็นผู้ริเริ่มเองสอนด้วยตนเองแต่ผู้เดียวมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อมีผู้สนใจเข้ารับการฝึกอบรมมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ครั้งละนับร้อยๆคน ลูกโยคีผู้ใจบุญจึงเริ่มอาสาช่วยงานสอนของคุณแม่ ตามความสามารถความถนัดของตน เช่นช่วยบรรยาย ช่วยสอนเดินจงกรม นั่งสมาธิ สอบอารมณ์ คุณแม่เรียกท่านเหล่านี้ว่า “วิทยากรช่วยสอน” ได้ติดตามคุณแม่ไปช่วยสอนตามที่ต่าง ๆ

ต่อมาเมื่อคุณแม่มีวัยสูงขึ้น สุขภาพไม่อำนวยให้เดินทางไปสอนเองได้เช่นเคย หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนก็พากันเรียกร้อง ขอให้สอนวิปัสสนากรรมฐานเพิ่มขึ้น คุณแม่จึงได้พิจารณาเลือกลูกโยคี(สาธุศิษย์ผู้เคยผ่านการอบรมในหลักสูตรมาแล้ว)ผู้มีความรู้ ความสามารถโดยให้ไปเป็นหัวหน้าจัดทีมวิทยากรไปสอนแทนคุณแม่ทั่วประเทศ ขณะนี้คุณแม่มีวิทยากรช่วยกันสอนอยู่ประมาณ 100 คน ยูวพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยฯ ได้จัดการประชุมสัมมนาวิทยากรของคุณแม่ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 28-30 มิถุนายน 2539 คุณแม่ได้กรุณาอุปสมบทปฏิบัติให้แก่วิทยาการของคุณแม่ไปแล้ว 20 ท่าน นับว่างานของคุณแม่เป็นปีกแผ่นน่าชื่นชมอย่างยิ่งคณะวิทยากรของคุณแม่ต่างทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา ทำงานสนองพระเดชพระคุณของคุณแม่ตลอดมา

เนื่องด้วยความมหัศจรรย์ของหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขของคุณแม่ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น (มีผลให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี มีสัมมาทิฐิเป็นพุทธศาสนิกชนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น) ในปัจจุบันนี้จึงได้เกิด “ภาวะขาดแคลนวิทยากรอย่างที่สุด” วิทยากรที่มีอยู่ต่างทำงานอย่างหนักเหน็ดเหนื่อยมาก หลายท่านเริ่มชราลง ขณะเดียวกันลูกโยคีผู้ใจบุญของคุณแม่ก็มีศรัทธาสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้นหลายแห่ง อาทิ วัดอินทรวินัย จังหวัดกรุงเทพฯ สวนพุทธธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ยูวพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยฯ จึงได้ริเริ่มก่อสร้างศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน “ยูวพุทธฯเฉลิมพระเกียรติ”ขึ้นที่ตำบลคลองสาม อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีเนื้อที่ 10 ไร่ เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมแบบครบวงจร มี 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เพื่อรับโยคีใหม่ที่ไม่เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน

ส่วนที่ 2 เพื่อรับโยคีที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ปฏิบัติเข้ม มีห้องพักสำหรับโยคีรายบุคคล

ส่วนที่ 3 เพื่อรับโยคีผู้ที่ปฏิบัติก้าวหน้ามาก เข้าปฏิบัติธรรมชั้นอุกฤษฏ์ (ขั้นสูงสุด) มีกฎให้พักรายบุคคล มุ่งปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นหรือเพื่อเป็นวิปัสสนาจารย์สร้างบารมีต่อไป ทั้ง 3 ส่วนนี้จำเป็นต้องมีวิทยากรเพิ่มขึ้น ทำงานประจำอยู่ที่ศูนย์ โดยเฉพาะในส่วนที่ 1 และ 2 สำหรับส่วนที่ 3 การปฏิบัติชั้นอุกฤษฏ์นั้น ท่านเจ้าคุณพระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร เปรียญธรรม 9 ประโยค) วัดยานนาวา ท่านได้เมตตารับจะเป็นผู้ควบคุมการฝึกอบรมเอง

ในอนาคตยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ คาดว่าโยคีที่ปฏิบัติเข้มในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 จะพร้อมเข้ารับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรสืบสานงานธรรมของคุณแม่ ส่งไปทำงานในศูนย์ต่างๆ เช่น วัดอินทรวินัย จังหวัดกรุงเทพฯ สวนพุทธธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และที่อื่นๆ ที่สอนตามหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญา และสันติสุขของคุณแม่ได้อย่างพอเพียง” อย่างไรก็ตามคณะวิทยากรผู้ช่วยของคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย ยังคงแยกย้ายกันไปทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขต่อไป และยังคงรักษารูปแบบการอบรมของคุณแม่ดร.สิริได้เป็นอย่างดี จนท่านกล่าวยอมรับว่า “ถึงแม่ตายก็ไม่ห่วงแล้ว เพราะงานของแม่ไม่สูญ มีแต่เจริญขึ้น เพราะมีวิทยากรเป็นตัวแทนออกไปทำงานได้ผล” (สิริ กรินชัย, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2540)

ตั้งแต่แรกเริ่มที่มีการจัดอบรมหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข คุณแม่ดร.สิริ กรินชัย (2536,190) จะทำการประเมินผลการปฏิบัติธรรมของผู้เข้าอบรมทุกคน และทุกครั้งที่มีการอบรมโดยการสอบถามเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในขณะที่มีการสอบอารมณ์ ตลอดจนได้แจกแบบประเมินผลหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยคำถามต่าง ๆ ดังตัวอย่างซึ่งอยู่ในภาคผนวก 9 ท้ายเล่ม (คนละชุดกับแบบสอบถามผู้เข้าอบรมในการวิจัยครั้งนี้) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเผยแผ่ธรรมะในหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังข้อความซึ่งท่านได้บันทึกไว้ต่อไปนี้ “เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของการอบรม ข้าพเจ้าจะขอให้ผู้ปฏิบัติทุกท่านเขียนความรู้สึกในการเข้ามาปฏิบัติธรรมให้ข้าพเจ้าด้วย ความรู้สึกที่แต่ละท่านเขียนไว้นี้ ข้าพเจ้าจะอ่านทุกคนและพิจารณาว่า แต่ละท่านปฏิบัติไปแล้วได้ผลเป็นอย่างไร ในทางส่วนตัวของข้าพเจ้าเองก็จะต้องพิจารณาด้วยเหมือนกันว่า จะมีอุปายหรือวิธีในการสอนการอบรมอย่างไร เพื่อจะให้ผู้ปฏิบัติสามารถจะปฏิบัติได้ผลดียิ่งขึ้น การสอบอารมณ์ก็ดี ความรู้สึกต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติเขียนมาก็ดี ข้าพเจ้าถือว่าเป็นเครื่องวัดผลการปฏิบัติที่ได้รับไปจากการอบรม”

คุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย (สัมภาษณ์ 7 กันยายน 2540) กล่าวเพิ่มเติมถึงการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขว่า “ทำไป สอนไป เปลี่ยนไปและประเมินผลไป ไม่ได้ตั้งใจมาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร จะอยู่กับการปฏิบัติและสอบทานจากผลลัพธ์ ซึ่งผู้เข้าอบรมจะบอกว่าปฏิบัติแล้วได้อะไร ทั้งเขียนและพูดหน้าห้อง ทำแบบนี้ตั้งแต่แรกที่สอน ซึ่งครูบาอาจารย์ไม่ได้บอก ทำเอง จึงได้ทราบผล จากการปฏิบัติว่าสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ เพราะแต่ละคนถนัดไม่เหมือนกัน บางคนถนัดพูด บางคนถนัดเขียน”

ช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา คุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย มีสุขภาพไม่ดีขึ้น จึงไม่สามารถเดินทางมาสอนด้วยตนเองเช่นทุกครั้งที่ผ่านมา การกิจการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขจึงถ่ายโอนมายัง“คณะวิทยากร”ให้รับผิดชอบและสืบต่อปณิธานของคุณแม่ ดร. สิริ ต่อไป ทั้งนี้ในการจัดอบรมแต่ละครั้งจะมีวิทยากรหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่สอนเก่ง ปัญญาดีและบรรยายธรรมได้นำทีมไปสอนพร้อมคณะวิทยากร (อยู่ประจำตลอดหลักสูตร 8 วัน 7 คืน) ประมาณ 5-6 คน หรือมากกว่านั้น (ศิริ กรินชัย, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2540)

ผู้วิจัยเคยเข้ารับการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมตามหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข ณ ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 4 ครั้ง คือระหว่างวันที่ 16-23 เมษายน พ.ศ. 2537 ระหว่างวันที่ 14-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 ระหว่างวันที่ 14-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 และระหว่างวันที่ 18-25 มีนาคม พ.ศ. 2540 พบว่าการเข้าอบรมหลักสูตร 3 ครั้งแรกนั้น คุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย มาอำนวยความสะดวกสอนด้วยตนเอง อย่างไม่ลืมหูลืมตา โดยเฉพาะการเข้าอบรมในครั้งแรกผู้วิจัยยังเดินทางมาด้วยท่าทางการเดินที่ไม่ถูกต้อง คุณแม่ ดร. สิริ และวิทยากรเดินตรวจแถวการปฏิบัติและพบกรณีดังกล่าวนี้ จึงอธิบายพร้อมสาธิตการเดินจงกรมที่ถูกต้องตามระบะการเดินนั้นๆ และได้ก้มลงจับเท้าของผู้วิจัย เพื่อให้อยู่ในระดับการเดินที่ถูกต้อง สวยงามอีกด้วย สำหรับการเข้าอบรมครั้งที่ 4 นั้น คุณแม่ดร.ศิริ ป่วย จึงมิได้มาอำนวยความสะดวกสอนด้วยตนเอง

ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรมในหลักสูตร 8 วัน 7 คืน (กว่า 100 ชั่วโมง) นี้ ผู้เข้าอบรมจะต้องฝึกเดินจงกรม นั่งสมาธิ กำหนดอิริยาบถให้ทันปัจจุบันและเข้าฟังธรรมบรรยายจากคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย และวิทยากร โดยรับฟังจากการบรรยายสดสลับกับการรับฟัง หรือรับชมจากเทปเสียงหรือเทปวีดิทัศน์ มีการฉายสไลด์มัลติมีเดีย การฉายแผ่นใส ตลอดจนการแจกหนังสือธรรมะประกอบการบรรยายธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ผู้เข้าอบรมที่มีปัญหาหรือข้อสงสัยที่เกิดจากการปฏิบัติ

ธรรมชาติสามารถสอบถามโดยตรงกับคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย (ถ้าท่านมาสอนด้วยตนเอง) หรือวิทยากรได้อีกด้วย นับว่าหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขมีที่มาและรูปแบบการสื่อสารที่น่าสนใจและมีการใช้สื่อประกอบการสอนธรรมะอย่างหลากหลาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจใคร่ประเมินประสิทธิผลของการสื่อสารหลักสูตรดังกล่าวนี้ตามหลักแนวคิดทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ เพื่อให้ข้อมูลความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะของสำนักต่างๆ ให้มีความน่าสนใจและจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดในโลกยุคโลกาภิวัตน์ และต่อ ๆ ไป

ปัญหานำวิจัย

การสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขมีประสิทธิผลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินประสิทธิผลของ การสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

1. ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารหรือผู้ทำการอบรมเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งทำให้ผู้รับสารหรือผู้เข้าอบรมเกิดความศรัทธาและเชื่อถือต่อผู้ส่งสารจนเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามหลักธรรมะซึ่งผู้ส่งสารได้ถ่ายทอด
2. การใช้สื่อแบบผสมผสานประกอบการเผยแผ่ธรรมะจะช่วยให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและเข้าใจเนื้อหาธรรมะได้ดียิ่งขึ้น
3. ผู้รับสารซึ่งผ่านการอบรมในหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขแล้วจะเกิดทัศนคติที่อยากจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประเมินประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะเฉพาะหลักสูตรการพัฒนาคิด ให้เกิดปัญญาและสันติสุขซึ่งจัดอบรม ณ ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ระหว่างวันที่ 16-23 ธันวาคม 2540

นิยามศัพท์

1. ประสิทธิผล หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารอันเนื่องมาจากการเข้าอบรม ธรรมะในหลักสูตรการพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุข ซึ่งผลลัพธ์นั้นจะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร คือ

- 1) เพื่อพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุข
- 2) เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ/พฤติกรรมของผู้เข้าอบรมให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

ภายใน 8 วัน 7 คืน

2. แนวทางในการสร้างประสิทธิผล หมายถึง แบบแผนและความเป็นมาของ การจัดสร้างหลักสูตรการพัฒนาคิดใจให้เกิดปัญญาและสันติสุขซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากครูอาจารย์ ทางธรรมโดยเฉพาะพระธรรมธีรราชฆานูณี (โศดก ญาณสิทธิเถร) พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา ธุระรูปแรกของประเทศไทย และเป็นพระอาจารย์สอนวิปัสสนากรรมฐานให้กับคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัยจนเป็นแบบแผนการเผยแพร่ธรรมะที่สืบต่อมาจนถึงวิทยาการในยุคปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3. ปฏิบัติการในการสร้างประสิทธิผล หมายถึง การดำเนินการจัดอบรมการ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานหลักสูตรการพัฒนาคิดใจให้เกิดปัญญาและสันติสุขของวิทยาการตามแบบ อย่างที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูอาจารย์ทางธรรม อันได้แก่ พระธรรมธีรราชฆานูณี (โศดก ญาณ- สิทธิเถร) และคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4. การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้/ข่าวสารด้วยเทคนิควิธีการ นำเสนอสารและการเลือกใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีเจตนาจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติความรู้และ พฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร

5. ผู้ส่งสาร หมายถึง บุคคลซึ่งมีบทบาทในการเผยแพร่ธรรมะ หรือให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอบรมในหลักสูตร ได้แก่

1) คุณแม่ ดร.ศิริ กรินชัย ผู้ริเริ่มจัดสร้างหลักสูตรการพัฒนาจิตใจให้เกิดปัญญาและสันติสุข

2) วิทยากรส่วนมาก หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มาช่วยทำการอบรมมีจำนวนตั้งแต่ 16-32 คน เคยเข้าอบรมในหลักสูตรการพัฒนาจิตใจให้เกิดปัญญาและสันติสุขมาก่อน และเป็นผู้ที่มีความรู้ทางธรรมะอยู่ในระดับที่คุณแม่ ดร.ศิริ มอบความไว้วางใจให้มาช่วยสอนธรรมะแก่ผู้เข้าอบรมในครั้งนี้

3) บุคลากรซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกในการอบรม หมายถึง ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยุวพุทธิกสมาคมฯ ซึ่งเป็นเจ้าของสถานที่ที่ฝึกอบรม

6. สาร หมายถึง เนื้อหาธรรมะหรือคำบรรยายการอบรมในหลักสูตร

7. สื่อแบบผสมผสาน หมายถึง การใช้สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชนควบคู่กันไปในการเผยแพร่ธรรมะ เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น

1) สื่อบุคคล ได้แก่ คุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย วิทยากรผู้ทำการอบรม และบุคลากรของศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยุวพุทธิกสมาคม ฯ

2) สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ สไลด์มัลติมีเดีย เทปวีดิทัศน์ และเทปเสียงบันทึกคำบรรยาย การฉายแผ่นใส หนังสือสวดมนต์ และหนังสือโครงสร้างพระสัทธรรมในพระพุทธศาสนา

8. ผู้รับสาร หมายถึง ผู้เข้าอบรม หรือเรียกเฉพาะในหลักสูตรว่า “ลูกโยคี”

9. การเผยแพร่ธรรมะ หมายถึง การอบรมสั่งสอนหรือการให้การศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ โดยใช้เทคนิค/วิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตก่อให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา มองสรรพสิ่งตามความเป็นจริง และสามารถปฏิบัติตนตามวิถีทางที่ช่วยให้หลุดพ้นจากความทุกข์

10. หลักสูตรการพัฒนาจิตใจให้เกิดปัญญาและสันติสุข หมายถึง หลักสูตรการพัฒนาจิตใจด้วยการปฏิบัติธรรม หรือการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วยการเจริญสติปัญญาตามแนว

ทางของพระพุทธองค์ เน้นศีล สมาธิ ปัญญา โดยการฝึกสติ และสมาธิอย่างต่อเนื่อง ใช้หลักการพัฒนาตนเอง ระยะเวลาการฝึกอบรม 8 วัน 7 คืน

11. ปัญญา หมายถึง สภาวะจิตที่สงบ มีความคิดถูก รู้ถูก พุคถูก ทำถูก เกิดขึ้นได้ โดยการฟังธรรม และนึกคิดตรึกตรองตาม ตลอดจนเกิดจากการภาวนาโดยการกำหนดสติให้ทัน ปัจจุบัน จะทำให้เกิดใจสอนใจ ใจตอบใจ ใจอธิบายใจ

12. สันติสุข หมายถึง ความสุขกาย สุขใจในหน้าที่ และสังคม ไม่เบียดเบียน และไม่เอาไรดเอาเปรียบกัน ไม่ฉ้อโกง ไม่คอร์รัปชัน มีแต่ใจที่อยากให้ผู้อื่นได้ดี (เมตตา) อยากจะช่วยเหลือให้ผู้อื่นได้ดี (กรุณา) ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี (มุทิตา) และวางใจเป็นกลางต่อสิ่งที่จะเป็นทุกข์ เป็นโทษต่อผู้อื่น (อุเบกขา)

13. สติ หมายถึง ความระลึกได้ในสิ่งที่ถูกต้อง ดึงมา เหมาะสมและพอดี

14. ทัศนคติ/พฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น หมายถึง ความตั้งใจหรือความโน้มเอียงที่จะกระทำในสิ่งที่ดีขึ้นกว่าตอนก่อนเข้าอบรม เช่น จะถือศีล 5 ให้เคร่งครัดขึ้น จะลด/ละ/เลิกอบายมุขและสิ่งเสพติด จะมีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขามากขึ้น จะวางเฉยหรือจะให้ยกยอผู้ที่ทำร้ายตนได้มากขึ้น จะใช้สติในการแก้ปัญหาที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ดีขึ้น มีความเชื่อในกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วมากขึ้น มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำหลักธรรมที่ได้จากการอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น เป็นต้น

15. ศีล หมายถึง ข้อห้ามหรือข้อควรเว้นสำหรับผู้ครองเรือน เรียกว่า“อาชีวะฐานะมะกะศีล” มีทั้งหมด 8 ข้อ ซึ่งผู้เข้าอบรมทุกคนต้องสมาทานและถือปฏิบัติตลอดระยะเวลาการอบรม เนื้อหาหลักคล้ายกับศีล 5

16. สมาธิ หมายถึง ความตั้งมั่นของจิต หรือความสำรวมใจให้แน่วแน่ การฝึกเพื่อให้เกิดสมาธิแบ่งออกเป็น

1) การเดินจงกรม หมายถึง การเดินสมาธิ จะต้องลิ้มดาคืนอยู่เสมอ ในหลักสูตรจะสอนทั้งหมด 7 ท่า โดยสอนเดินวันละ 1 ท่า ซึ่งแต่ละท่าจะมีจังหวะ และความละเอียดมากขึ้นตามลำดับ

2) การนั่งสมาธิ หมายถึง การพิจารณาภายในใจ (รูปกับนาม) ตามสภาวะที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดรู้ที่ท้องพองยุบในท่อน้ำ หลับตา

3) การกำหนดอิริยาบถ หมายถึง การกำหนดกิริยา หรือการเจริญสติให้รับรู้ความรู้สึกที่มากระทบกับตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อย่างสม่ำเสมอและให้เป็นปัจจุบัน สามารถแบ่งการกำหนดออกเป็น

3.1) อิริยาบถใหญ่ หมายถึง การยืน เดิน นั่ง นอน

3.2) อิริยาบถย่อย หมายถึง การเคลื่อนไหวของร่างกายทุกกิริยา เช่น ก้าวขา กำมือ หยิบจับ คืบ กิน ฯลฯ

17. ความศรัทธาและเชื่อถือ หมายถึง พฤติกรรมการยอมรับคุณธรรม ความรู้ ความสามารถในการเผยแพร่ธรรมะของคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย และวิทยากรจากผู้เข้าอบรม

18. เทคนิค/วิธีการถ่ายทอดธรรมะ หมายถึง กลวิธีในการเลือกใช้สื่อการสอนและการโน้มน้าวใจด้วยการถ่ายทอดเนื้อหาธรรมะที่เหมาะสมและน่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจในคำสอนมากขึ้น

19. การสอบอารมณ์ หมายถึง การสอบทานความรู้ ความเข้าใจ ของผู้เข้าอบรม ด้วยการตอบปัญหาข้อสงสัยของผู้เข้าอบรมโดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย หรือวิทยากร เพื่อทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมของผู้เข้าอบรม แบ่งออกเป็น

1) การสอบอารมณ์ตามกำหนดการ หมายถึง การจัดสอบอารมณ์ผู้เข้าอบรม โดยแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมตามความเหมาะสม และให้สอบอารมณ์ตามวันและเวลาที่กำหนดในหลักสูตร แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1.1) จัดสอบที่ห้องฝึกปฏิบัติรวม ในวันที่ 3 และ 6 ของการอบรม ใช้เวลาประมาณ 40 นาที โดยจัดให้ผู้เข้าอบรมเข้าสอบทุกคน

1.2) จัดสอบที่ห้องรับประทานอาหาร ในวันที่ 2-7 ของการอบรม ผู้เข้าอบรมจำนวนหนึ่งซึ่งนั่งรับประทานอาหารร่วมกับวิทยากรสามารถถามปัญหาข้อข้องใจกับวิทยากรได้ตามอัธยาศัย ใช้เวลาสอบประมาณ 30 นาที

2) การสอบอารมณ์นอกเวลาจากกำหนดการ หมายถึง การสอบอารมณ์ในช่วงเวลาพักการอบรม โดยวิทยากรจะสอบให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะผู้เข้าอบรมซึ่งมีปัญหาข้อข้องใจหรือยังไม่สามารถปฏิบัติตามหลักธรรมปฏิบัติที่สอนในหลักสูตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะของสำนักต่างๆ ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

2. เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะโดยฆราวาสในแนวลึกต่อไป